

'Elfstedenkoorts eigentijdse vorm van geloven'

De elfstedenkoorts laat zien dat de mens naar realisatie van hogere waarden streeft, stelt Hans Alderliesten. In zijn lezenswaardige column (RD 11-2) gaf drs. De Kloe enkele redenen voor de elfstedenkoorts. Hij stelde onder meer dat het te maken heeft met de zoektocht van mensen naar zingeving. Hiermee sloeg hij de spijker op zijn kop.

Dit argument is echter dieper uit te werken. De elfstedenkoorts staat niet op zichzelf. Het is te kort door de bocht te beweren dat de tocht alleen een uiting zou zijn van de vraag naar "brood en spelen". Voor datgene wat heilig is, zijn we bereid offers te brengen. Maar hoe heilig is de Elfstedentocht? En waar kun je aan zien dat de tocht heilig is?

De elfstedenkoorts bracht de samenleving in beweging. Tientallen vrijwilligers meldden zich om het parcours klaar voor de wedstrijd te maken. Defensie zegde materiële steun toe. Kerken boden hulp aan. Een bisdom wilde kerken openstellen als „oases van stilte en bezinning” en de Protestantse Kerk wilde wel chocolademelk aanbieden. Nederland leek belang te hebben bij het doorgaan van de tocht.

Weerprofeten deden hun zegje. Op het hoogste niveau werd gesproken over een nationale vrije dag en premier Rutte zei dat „de beelden van de voorbereidingen en de vrijwilligers de sfeer toonden van een bijzonder land met een bijzondere traditie.” Nooit was iets wat niet doorging zo prominent in het nieuws.

De Elfstedentocht heeft iets mythisch. Dat komt omdat de tocht niet vaak wordt gereden. Een startbewijs was vorige week een benijdenswaardig bezit. Vanuit het hele land werden hotelkamers geboekt. Het mythische heeft te maken met het belang dat de samenleving aan de natuur en het lichaam hecht.

Verheerlijking van de natuur nam grote vormen aan: de ijsgroei werd 'eerbiedig' gadegeslagen. Ook het lichamelijke, atletische speelde een rol: de tocht uitrijden is een heldendaad. De Elfstedentocht biedt de mogelijkheid boven jezelf uit te stijgen. In wezen is dat sacraliteit, het geeft je een bestemming.

De elfstedenkoorts laat zien dat de samenleving zich wil inzetten voor iets hogers. Mensen verbeelden zich graag iets wat het dagelijkse overstijgt. Prof. dr. Gabriël van den Brink stelde onlangs dat de belangstelling voor zaken als religie en waarden groeit. Daar waar vroeger God, het vaderland en de naaste objecten van toewijding waren, zijn dat tegenwoordig de samenleving, het lichaam en de natuur. Mensen vallen qua zingeving niet terug op religie, maar vullen sacraliteit op een seculiere wijze in.

Het is nuttig dat een Elfstedentocht deze drijfveren expliciteert en aantoont. Er moeten voor kerken en andere organisaties aanknopingspunten zijn om 'waardevol' te opereren. De uitdaging is om de waarden te herkennen en te vertalen. Want mensen geloven nog wel ergens in.

De auteur is als onderzoeker verbonden aan het lectoraat religie in media en publieke ruimte aan de Christelijke Hogeschool Ede.